

w sensie szerszym jako w ogóle przepowiadanie Mesjasza. Ponadto dyskutanci nie widzieli racji zacieśniania tegoż przepowiadania wyłącznie do świata pogańskiego. Kerygmat był skierowany do ludzi nieznanających Chrystusa.

Następne sympozjum zaprojektowano w dniach 1—3 września 1980 r. we Włocławku. Podejmie ono w dalszym ciągu analizę problemu „Natchnienie biblijne”.

Jako wyraz swojej wiernej i nieugiętej postawy trwania przy Kościele i Piotrze naszych czasów a także służenia sprawie tegoż Kościoła, uczestnicy XVII Sympozjum Biblistów Polskich w Nysie przesłali list na ręce Ojca Świętego Jana Pawła II oraz telegramy do ks. kard. Stefana Wyszyńskiego — Prymasa Polski i ks. bpa Mariana Rechowicza — przewodniczącego Rady Naukowej Episkopatu Polski.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS

Ks. Jan Łach

XXXVI TYDZIEŃ BIBLIJNY W MADRYCIE

W dniach 24—28 września 1979 r. odbył się Międzynarodowy XXXVI Tydzień Biblijny w Madrycie zorganizowany przez Consejo Superior de Investigaciones Cientificas — Instituto „Francisco Suarez”. Poprzedził go XXXV Tydzień Teologiczny, którego tematem naczelnym było „Małżeństwo i Rodzina”.

Tematem Zjazdu Biblijnego była „Wspólnota i wspólnoty w ramach eklezjologii biblijnej”. Obrady odbywały się przed południem i po południu. Godziny przedpołudniowe wypełniały referaty. Każdego dnia wygłaszano ich cztery. Po południu odbywały się dyskusje. Każdy z referujących wprowadzał w dyskusję, przypominając w skrócie swoją tezę i tok dowodzenia, a po nim głos zabierali zebrani na sali profesorowie — bibliści.

Pierwszy dzień obrad przeznaczony został na tematykę starotestamentalną. Referat wprowadzający wygłoszony został przez D. J. Torralba Guillen z Sewilli nt.: *Jednostka-wspólnota w kryzysie wygnania*. Uzupełniały go kolejne referaty: D. J. Trebolle Berrera z Jerozolimy pt.: *Secesja i schizma wspólnoty izraelskiej*, D. Gabriel Canellas z Madrytu: *Prorocy i polityka* oraz D. J. Alonso Díaz: *Różnice klasowe we wspólnotach na podstawie Psalmów*.

Jeśli referaty dnia pierwszego miały raczej charakter ogólny, to w dniach następnych zabierano głos w sprawach szczegółowych. Referaty wygłaszali zwłaszcza specjaliści zajmujący się literaturą judaistyczną czasu międzytestamentalnego i pierwszych wieków chrześcijaństwa. Badania te w dużej mierze prowadzone są w zespole uczonych hiszpańskich skupionych wokół jednego z większych znawców tej dziedziny wiedzy, prof. Alejandro Díez Macho, na uniwersytecie Complutenskim w Madrycie. Ośrodek przezeń kierowany konkuruje z drugim, zajmującym się także tą literaturą, szczególnie zaś targumami. Ma on siedzibę również w Madrycie, ale przy instytucie „Francisco Suarez” będącym odpowiedzialnym Polskiej Akademii Nauk. Naukowym leaderem tej dziedziny badań jest

w nim Domingo Muñoz León. Nic dziwnego, że z tych ośrodków rekrutujący się uczeni przez dwa dni Tygodnia Biblijnego dawali bogaty materiał do dyskusji. Stanowił on właściwie streszczenia ich większych prac napisanych, lub będących w zaawansowanym stanie powstawania.

Drugi dzień prac Zjazdu otwierał referat wspomnianego już A. Diez Macho pt.: „*Spoleczność*” w judaizmie i jej relacje do Nowego Testamentu. Referat wywołał wielkie zainteresowanie nie tylko znawców zagadnień judaistycznych ale i Nowego Testamentu, ze względu na ukazanie liczących zbieżności doktryny żydowskiej z relacjami zawartymi w Dziejach Ap. i listach św. Pawła. Przedmiot zainteresowań przerwał na chwilę referat D. J. Nunes Carreira z Leira (Portugalia), który mówił na temat ideowego kręgu myśli proroka Micheasza a w związku z tym samego autorstwa księgi. Kolejny referat nawiązywał już ściśle do tematyki zapoczątkowanej przez Diez Macho. Wygłosił go bratanek Diez Macho a zarazem współpracownik naukowy przy jego katedrze, L. Diez Merino, pt. *Nazewnictwo społeczności izraelskiej w przekładach targumów*. Referent wykazał w nim, że zakres pojęciowy nazw zachodzących w N. Testamencie określających społeczność i różne jej funkcje (lud święty, królestwo kapłanów, naród królewski) bardziej jest zbliżony do pojęć żydowskich stosowanych w aramejskich przekładach Biblii, niż do hebrajskich określeń biblijnych. Kolejny referent, jedyny laik w gronie duchownych, prof. języka hebrajskiego D. D. Gonzalo Maeso mówił na temat: *Żydowska „Qahal” w epoce Miszny i Talmudu i jej wpływ na społeczność chrześcijańską*. Ten to profesor z Granady dostrzegał niewątpliwą współzależność tych społeczności w takich dziedzinach życia jak: życie codzienne społeczności, rodziny, działanie hierarchii, liturgia, instytucje religijne, normy prawne, stosunki międzyludzkie w dziedzinie kultury.

Trzeci dzień posiedzeń specjalistów nauk biblijnych poświęcony został omawianiu problemu społeczności pierwotnego Kościoła w oparciu o pisma nowotestamentalne i literaturę pozabiblijną tego okresu. Pierwszy referat wygłosił D. D. Muñoz León na temat: *Spoleczność Janowa*. W referacie poruszył on najpierw problem rekonstrukcji pierwotnej społeczności w oparciu o pisma Janowe a potem podał jej charakterystykę (wiara w Jezusa Chrystusa, miłość wzajemna, kult, sakramenty, studium Pisma świętego i Słów Jezusa, oddzielenie się od świata, nastawienie eschatyczne, relacja do judaizmu i hellenizmu). Drugi referat wygłoszony przez D. A. Rodriguez Carmona z Granady poświęcony został temu samemu zagadnieniu, ale przedmiotem analiz referenta były pisma Łukaszowe. Trzeci z kolei referent, D. A. del Agua Pérez dokonał wnikliwej analizy określenia Łukasza (12, 32) „mała trzódka” i w związku z tym snuł refleksje wokół relacji: chrześcijańska społeczność i królestwo. Ostatni wreszcie referat miał być w tym dniu wygłoszony przez prof. G. G. Gamba z uniwersytetu salezjańskiego w Rzymie na temat: *Sens znaczeniowy i teologiczny formuły Dz 2, 47b „echontes charin pros holon ton laon”*. Z powodu nieobecności prelegenta streszczenia referatu dokonał prof. S. Muñoz Iglesias, wskazując na uzasadnione przez Gambę aktywne jej rozumienie: *odnosili się z życzliwością do całego ludu*.

Popołudniowa dyskusja obracała się głównie wokół referatu D. Muñoz León, który wyjaśniał ze znanstwem ogólniej potraktowane w referacie sformułowania.

W czwartym dniu pracy „Tygodnia Biblijnego” referat wprowadzający w burzliwą potem dyskusję, wygłoszony został przez prezesa „Consejo Superior de Investigaciones Cientificas” ks. S. Muñoz Iglesiasa. Tytuł referatu: *Charyzmaty we wspólnocie Kościoła pierwotnego*. Dyskusja, która odbyła się po południu skupiła się na zagadnieniu apostołatu, jego misji i mandatu. Kolejny referat wygłosił Ks. Jan Łach: *Jedność Ko-*

ściota pierwotnego w świetle sumariów Dz Ap (2, 42—47; 4, 32—37; 5, 12—16). Problematykę teologiczną sumariów starałem się ukazać na bazie własnych prób odnalezienia struktur literackich analizowanych tekstów. W dyskusji nad referatem podjęto analizę samego pojęcia „wspólnoty”. Z tematem pierwszego referatu tego dnia obrad łączył się kolejny odczyt A. Pineró Saens, prof. uniwersytetu Complutensego w Madrycie: *Wspólnota, profetyzm i system myślowy Pawła Apostoła*. Zagadnienie podstawowe ukazane w referacie to oryginalność myśli filozoficzno-teologicznej Pawła widzianej na szerokim tle systemów myślowych ówczesnego świata żydowskiego i greckiego. Wreszcie ostatni odczyt tego samego dnia został wygłoszony przez M. Herranz Marco — pracownika naukowego Instytutu „Francisco Suarez” poświęcony został zagadnieniu „służby” Kościoła i zdolności wprowadzania do roli „sługi” jego członków. Rozważania te snuł referent w oparciu o wypowiedzi Apostoła Narodów dotyczące jego własnej służby zdefiniowanej w przyjętym przezeń tytule *doulos* Jezusa Chrystusa.

W ostatnim dniu bardzo roboczego Tygodnia Biblijnego wygłoszono referaty: D. J. M. Casciaro Ramirez z Nawarry — *Problem władzy w pierwotnym chrześcijaństwie na podstawie analizy Listów Pasterskich*; M. Delcor z Tuluzy (Francja) — *Ideologia królestwa w Qumran na podstawie Zwoju Świątyni*; D. G. Sanchez Mielgo z Walencji — *Problemy wspólnoty kościelnej w 1 liście św. Jana*; wreszcie P. D. S. Ibarzábal Iruretagoyena z Madrytu — *Myśl Pawłowa o niewolnictwie w świetle 1 Kor 7, 17—24*. Dyskusje nad tymi referatami przeciągnęły się ponad godzinę, mimo zaplanowanego wcześniej zakończenia zjazdu i konieczności opuszczenia sal wypożyczonych na obrady.

Warszawa

KS. JAN ŁACH

N E K R O L O G

KS. ROMAN GŁODOWSKI (1891—1978)

Urodził się 7 czerwca 1891 r. w Hermanowej (parafia Tyczyn k. Rzeszowa). Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w gimnazjum rzeszowskim odbył studia teologiczne w seminarium w Przemyślu i tu otrzymał święcenia kapłańskie w 1917 roku. W latach 1923—1927 przebywał na studiach na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie zdobył doktorat z teologii. W latach 1928—1931 studiował w Rzymie na Instytucie Biblijnym, uzyskując stopień licencjata *in re biblica*. Przez kilka miesięcy przebywał też w Palestynie i poznawał sąsiednie kraje biblijne. Tak przygotowany powrócił do diecezji i podjął wykłady Pisma Św. Starego Testamentu, które prowadził do 1967 roku. Obok obowiązków profesora Instytutu Teologicznego pełnił wiele innych w Kurii Biskupiej. Po długiej chorobie zmarł w wieczór wigilijny 24 grudnia 1978 r., w trzy dni potem odprowadzony został na cmentarz Główny w Przemyślu.

Przemyśl

KS. TADEUSZ SZCZUREK